

Analyse van het boek 'Eindelijk een echte burgemeester'

Door Joep Dohmen

Uit het boek van Marcel Put en onder meer Fred Cammaert moet blijken dat ik „de nagedachtenis van burgemeester Van Grunsven, die Heerlen met bekwame hand door de onzekere oorlogsjaren leidde, nodeloos bezoedeld” heb. Ik zou mij, in de passage over het naoorlogse zuiveringsproces in mijn boek *De geur van kolen*, schuldig gemaakt hebben aan onvolledige en verminkte citaten, weggelaten verklarende informatie en context, suggestieve formuleringen en tendentieuze uitleg. „Zeker is dat er sprake is van vooringenomenheid en manipulatie.”

De auteurs hebben 330 pagina's gebruikt om hun verhaal te doen naar aanleiding van de 10 pagina's die ik over het zuiveringsproces schreef. Hun werk voldoet naar eigen zeggen aan wetenschappelijke maatstaven. Zelf schrijven de auteurs dat zij er in geslaagd zijn „zo transparant mogelijk de opstelling en de gedragingen van Van Grunsven in de oorlog te schilderen” (pagina 267).

Uit deze analyse blijkt dat de auteurs hun boek gebruikt hebben om te doen waarvan ze mij beschuldigen. Hieronder staan de feiten, puntsgewijs.

1. Onjuistheden

Eerst een greep uit de feitelijke onjuistheden over Joep Dohmen in het boek 'Eindelijk een echte burgemeester'. In vet telkens het commentaar.

1) „De kern van de aanklacht die Dohmen formuleert, is dat Van Grunsven na de bevrijding ten onrechte heeft mogen aanblijven.” (pagina 9)

Dohmen heeft geen aanklacht geformuleerd dat Van Grunsven feitelijk ten onrechte heeft mogen aanblijven.

2) „Kort en goed oordeelt Dohmen dat het handelen van de burgemeester van Heerlen te 'Duitsvriendelijk' was, dat tijdens de 'zuivering' waaraan Van Grunsven werd onderworpen (...) niet kritisch genoeg is geëvalueerd en dat de burgemeester alleen door vriendjespolitiek aan ontslag is ontkomen.” (pagina 9 en 10)

Dohmen oordeelt nergens dat het handelen te Duitsvriendelijk was en dat zijn zuivering niet kritisch genoeg is geëvalueerd. Dohmen schrijft wel: „Van Grunsven wordt niet ontslagen. Hij mag blijven, hoewel hem een te Duitsvriendelijke houding verweten wordt.”

Dat beeld heeft Dohmen ook uitgedragen in de media, bijvoorbeeld L1 Radio 4 oktober 2013: „Het beeld dat daaruit [uit der zuiveringsdossiers, jd] naar voren komt, is eigenlijk dat Van Grunsven toch een Duitsvriendelijker beleid gevoerd zou hebben.”

3) „Kon hij met trots of tevredenheid terugkijken op zijn ambtsverleden? Dat is de vraag die Dohmen met 'nee', en de auteurs van dit boek met 'ja' beantwoorden.”

(pagina 11)

Dohmen beantwoordt die vraag niet met ‘nee’. Het ambtsverleden beslaat de periode 1926 tot 1961, veel ruimer dus van de oorlogsjaren. In De Geur van kolen worden juist ook positieve dingen gezegd. Een voorbeeld: „Politiek zijn het bij zijn aantreden woelige tijden. In raadsvergaderingen heeft hij veel te stellen met mondige sociaaldemocraten, en de stad heeft een schuld van ruim 10 miljoen gulden. Van Grunsven herstelt de orde. Hij leidt de raadsvergaderingen met strakke hand en na enkele jaren zijn de gemeentefinanciën gezond. De stad heeft dan fors bezuinigd, waarbij de burgemeester zijn eigen jaarsalaris met duizend gulden verlaagt. Het reservefonds dat Van Grunsven laat aanleggen, zal van pas komen in de crisis van de jaren dertig.”

4) „Ook is hij (Dohmen, jd) van mening dat het zuiveringsprocedure zelf partijdig is verlopen.” (pagina 191)

Dat schrijft Dohmen nergens en is ook niet zijn mening. Dohmen meldt wel dat de commissaris van de koningin het in een brief aan het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel (COZO) opnam vóór Van Grunsven vanwege diens „goede Nederlandsche gezindheid” en de geringe importantie van de feiten. In afwijking van het advies van de zuiveringsadviescommissie bepleitte hij om Van Grunsven geen berisping op te leggen. Het Centraal Orgaan en de minister waren het hier mee eens. Van Grunsven had dus de politieke steun van de commissaris, maar daarmee was de procedure niet „partijdig”.

5) Over de lijst klachten die de zuiveringscommissie binnenkwamen: „Het oordeel van Dohmen over Van Grunsven is er voor een belangrijk deel op gebaseerd.” (pagina 200).

Dohmen geeft in zijn boek geen oordeel. Hij registreert en meldt een deel van de klachten (14 van de 38 ingediende klachten worden genoemd) en geeft het verloop van het zuiveringsproces weer. Daarbij het hele proces gemeld, tot en met de beslissing van minister Beel om geen sanctie te treffen.

6) „Dohmen stelt dus dat de bovengenoemde dossiers het bewijs leveren dat er aan Van Grunsven een bedenkelijk oorlogsverleden kleeft.”(pagina 269)

Dohmen zegt dit nergens in zijn boek. Wel schrijft hij: „Uit beide dossiers blijkt dat Van Grunsven niet de held was zoals hij de geschiedenis is ingegaan.” En: „ Daaruit blijkt dat hij niet de onbesproken held was zoals hij de geschiedenis is ingegaan.” Vóór ‘De geur van kolen’ was er een ongecompliceerd en bijna heroïsch beeld over de burgemeester in oorlogstijd. Het boek laat zien dat het genuanceerder lag: de zuiveringsdossiers kleuren het uitsluitend positieve beeld wel degelijk nader in, en nuanceren het.

Het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel vond onder meer dat Van Grunsven bezoeken aan een uit Duitsland afkomstige

industrieel, die banden had met Nazi's en de NSB-commissaris der provincie Limburg, achterwege had moeten laten. Hij had ook de „openlijke omgang” met een NSB'er en een andere Duitser moeten vermijden. Omdat dit van „geringe importantie” was en Van Grunsven een „krachtige en goede houding” had getoond, in het bijzonder naar de illegaliteit, adviseerde het orgaan de minister van maatregelen tegen Van Grunsven af te zien. Het illustreert bij uitstek het dilemma van de burgemeester in oorlogstijd.

7) „Ook doet hij geen moeite de lezer uit te leggen dat Van Grunsven in deze en heel veel andere ongemakkelijke kwesties, uiteindelijk geen keuze had: de bezetter dwong dit af. Had hij de belangen van het Joodse bevolkingsdeel beter gediend door te weigeren? Los van de directe problemen die dit zou kunnen opleveren, zou hij met zo'n houding eerder vroeger dan later uit zijn functie zijn gezet en vervangen door een NSB'er. (...) Dit was de realiteit van de bezettingstijd: je moest kiezen tussen twee kwaden” (pagina 273)

Aan het begin van de tien pagina's over de zuiveringsprocedure staat: „Van Grunsven was burgemeester in oorlogstijd. Dat is geen sinecure. Als hij zou opstappen, maakt hij plaats voor een burgemeester die het regime graag ter wille is. Blijft hij, wat hij uiteindelijk doet, dan loopt hij het risico dat hij het regime toch van dienst is. Voortdurend moet hij zich afvragen of hij aan de steeds verdergaande Duitse eisen kan meewerken. Bij zijn zuivering staat de vraag centraal of hij daarbij grenzen heeft overschreden.”

8) „Zowel voor TV Limburg als voor L1 TV verklaart Dohmen dat Van Grunsven dingen heeft gedaan, die hij beter niet had kunnen doen.” (pagina 289)

Dohmen zegt hier niets over bij L1 TV. Bij TV Limburg zegt Dohmen: „Dat hij (Van Grunsven, jd) dus inderdaad dingen heeft gedaan, volgens de zuiveringscommissie, die hij beter niet had kunnen doen.”

Hierop aangesproken door TV Limburg erkent Fred Cammaert op 27 september in een e-mail: „Toegegeven dat de zinsnede 'volgens de zuiveringscommissie' tot mijn spijt is weggevallen (...).”

9) „Over het aanblijven van Van Grunsven als burgemeester zegt Dohmen: (...) Maar Van Grunsven bleef in functie, met instemming van de bezetter. (...) De zinsnede 'met instemming van de bezetter' berust op fantasie en staat in schril contrast met de opinie van de Maastrichtse SiPo (Sicherheitspolizei, jd) en de lokale NSB.” (pagina 274-275)

De Duitse leiding in Den Haag, in Limburg vertegenwoordigd door de Commissaris van de provincie Limburg, besliste over aanstelling en ontslag van burgemeesters.

Merkwaardig genoeg schrijven de auteurs in hun boek op pagina 36: „Ergens in De geur van kolen schrijft Dohmen dat Van Grunsven de hele oorlog aanbleef met instemming van de bezetter. Dat is niet ver bezijden de waarheid. Niet zozeer de Duitsers als wel de Commissaris van de Provincie Limburg (...) handhaafde hem.”

10) „De door Dohmen aangehaalde getuigenissen à decharge van de niet bij naam genoemde ‘voorzitter van het Groene Kruis, de deken, de pastoor, de rijwielfabrikant, en de wachtmeester’ zijn niet aangetroffen in de Haagse zuiveringsdossiers van Den Rooijen”(Albert den Rooijen is de oom van Dohmen die in de oorlog burgemeester in Echt was, jd).

Het dossier van het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel bevat een brief van de directeur van de Documentatiecommissie aan de minister van Binnenlandse Zaken (22 januari 1946) die melding maakt van de getuigenissen.

11) „Hij (Dohmen, jd) is niet verder gekomen dan het overnemen van beschuldigingen aan het adres van Van Grunsven die zeventig jaar geleden geen stand hielden, het ongegrond verdacht maken van het zuiveringsproces door Binnenlandse Zaken (...)” (pagina 280)

Dohmen heeft geen beschuldigingen ‘overgenomen’, want dat zou betekenen dat hij die voor zijn rekening genomen heeft. Hij heeft op journalistieke wijze weergeven wat er in de dossiers staat. Het zuiveringsproces is niet ongegrond verdacht gemaakt.

2. Manipulatie

Naast deze en andere feitelijke onjuistheden bevat het boek flinke beschuldigingen. Kort gezegd komen die erop neer dat Dohmen doelbewust met feiten gemanipuleerd zou hebben om de oorlogsburgemeester zwart te maken. Het bewijs voor zulke kwade opzet ontbreekt echter.

1) „Hierboven hebben we aan de hand van een aantal specifieke passages uit De geur van kolen laten zien met welke middelen Dohmen zijn verhaal construeert. De oogst stemt niet tevreden. Onvolledige en verminkte citaten, het weglaten van verklarende informatie en context, suggestieve formuleringen en tendentieuze uitleg moesten onvermijdelijk leiden tot een beeld van ene burgemeester op wie veel aan te merken is.” (pagina 280)

2) „Elke balans is zoek en de lezer wordt gemanipuleerd” en „Zeker is dat er sprake is van vooringenomenheid en manipulatie.” (pagina 281)

3) „Er blijft niets over van Dohmens claim.” (pagina 281)
De zwaarte van de beschuldigingen wordt onderstreept door het feit dat de auteurs hun werk als „wetenschappelijk onderzoek” omschrijven.

Het boek wordt begeleid door een filmpje, gemaakt door onder meer HistoryWorks, dat naar landelijke en regionale media is gestuurd. Het is voor het publiek te zien via YouTube.

In dit filmpje wordt in de intro gemeld dat de auteurs „wetenschappelijk onderzoek”

hebben gedaan. Daarna wordt de ‘werkwijze’ van Dohmen geschetst en toegelicht. Auteur Fred Cammaert zegt in beeld: „Hier is heel duidelijk gewerkt naar een beeld van een burgemeester wat geen recht doet aan de historische werkelijkheid.”

Het boek is gepresenteerd met een persbericht dat aan landelijke en regionale media is gestuurd.

De kop van het persbericht luidt: „Manipulatie in boek NRC-journalist Joep Dohmen”. In het persbericht staat: „Zeker is dat sprake is van vooringenomenheid en manipulatie. De nagedachtenis van burgemeester Van Grunsven (...) is er in ieder geval nodeloos door bezoedeld.”

3. Passages oorlogsburgemeester

De titel van het boek ‘Eindelijk een echte burgemeester’ is ontleend aan een uitspraak die koningin Wilhelmina gedaan zou hebben bij haar eerste bezoek aan Heerlen na de bevrijding. Daarover staat op pagina 17: „In die zin was hij een ‘echte burgemeester, zoals koningin Wilhelmina hem typeerde bij haar bezoek aan Heerlen op 25 maart 1945.’”

Wilhelmina was 25 maart 1945 niet in Heerlen. Ze was er wel op donderdag 22 maart. Het zal een slordigheid zijn, zoals het boek er meer bevat. Opmerkelijker is echter dat de auteurs geen bronverwijzing geven voor de vermeende lovende kwalificatie van Wilhelmina. Het ontbreken van bronverwijzingen is een doorlopend probleem in het boek, zoals hieronder zal blijken.

Het boek „verdedigt onmiskenbaar en met grote overtuiging Van Grunsven”, meldt hoogleraar Doeko Boscher in zijn voorwoord (pagina 12). Deze gedrevenheid botst met een wetenschappelijke objectiviteit die de lezer zou mogen verwachten. De auteurs schermen immers nadrukkelijk met het wetenschappelijke gehalte van hun onderzoek.

Dat dit niet wordt waargemaakt, blijkt onder meer uit de vele passages over de daden van de oorlogsburgemeester die vergoelijkend of relativiserend zijn. De auteurs melden wat zijn (steevast goede) beweegredenen waren, ook als er geen bron voor bestaat. De auteurs kruipen als het ware in het hoofd van de oorlogsburgemeester en geven zijn gedachten weer.

Zo wordt gemeld als onomstreden, vaststaand feit: „Voor Van Grunsven stond vast dat hij de belangen van zijn stad en haar inwoners moest dienen, meer dan ooit onder de dramatisch gewijzigde omstandigheden.” (pagina 36).

Over de opdracht die Van Grunsven aan het gemeentepersoneel gaf om een groot podium te laten bouwen voor een landelijke Nazi-bijeenkomst in Heerlen op 11 mei 1942 (en waarvoor de zuiveringsadviescommissie wilde dat hij een berisping kreeg) schrijven de auteurs: „De minimale gemeentelijke bijdrage moet gezien worden in het licht van tactische medewerking. Botweg weigeren had schade en een hoop trammelant opgeleverd.” (pagina 227)

De auteurs verklaren ook het door de zuiveringsadviescommissie bekritiseerde meterschap van de vrouw van Van Grunsven van een kleinkind van uit Duitsland afkomstige industrieel Honigmann: „Van Grunsven voelde er niet voor om de oude vriendschap op de proef te stellen door de uitnodiging aan zijn echtgenote af te wijzen.” (pagina 213)

Dat Van Grunsven meeding op propagandareis met NSB- en nazi-kopstukken in Duitsland was iets waar hij „zich niet meer aan kon onttrekken”. (pagina 207)

Het per brief verplichten van gemeentepersoneel om niets tegen de belangen van Duitse bezetter te doen (wat Van Grunsven kwalijk genomen werd door het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel) wordt door de auteurs uitgelegd als een truc van Van Grunsven „om de bezetter een rad voor ogen te draaien en de eerste verzetsdaden van zijn ambtenaren te camoufleren nam Van Grunsven er met dit krachtig statement een voorschot op.” (pagina 227)

Het oordeel van de zuiveringsadviescommissie om Van Grunsven voor vijf kwesties te berispen wordt door de auteurs in twijfel getrokken. De indruk wordt gewerkt alsof de commissie broddelwerk leverde: „Gebrek aan kennis en context, ervaring en adequate informatie als gevolg van hoge tijdsdruk en het chaotische tijdsbeeld speelde de leden parten. (...) Kennelijk waren ze te hard van stapel gelopen of wilden ze elke schijn van partijdigheid vermijden.” (pagina 235) Bronnen hiervoor ontbreken.

De auteurs schrijven zonder onderbouwing: „Hoewel bijna niemand in Heerlen het had kunnen bedenken, werd de eigen burgemeester onderworpen aan een tuchtrechtelijke zuiveringsprocedure voor minder ernstige gevallen.” (pagina 194)

Een klacht was dat Van Grunsven na de bevrijding direct partij koos voor de Duitsgezinde hoteluitbaatster mevrouw Brouwer. Hij gaf de politie een standje over het optreden ten opzichte van haar. De auteurs steunen Van Grunsven door te schrijven dat de handelwijze van de burgemeester „een reactie was op onprofessioneel gedrag van een politieman, die zijn emoties niet de baas was”. Welke bron gebruikt is, wordt niet gemeld.

Een klager vertelde dat een NSB'er regelmatig urenlang bij de burgemeester op de kamer zat. Het wordt door auteurs zonder bron of onderbouwing afgedaan als „onzin”, beweerd door de klager om de relatie tussen de NSB'er en Van Grunsven „aan te dikken”. (pagina 223).

Dan is er het niet vermelden van minder positieve informatie over Van Grunsven, zoals een getuigenis over het bevoordelen van het bedrijf van de Duitse nationaal-socialist Leo Vossen.

In *De Geur van kolen* staat dat ingenieur E. Dubois, adjunct directeur gemeentebedrijven op 3 januari 1946 tegenover de zuiveringsadviescommissie meldt: „Wanneer ik aanmerkingen maakte op bestellingen aan Vossen gedaan, daar de prijs hoger was dan bij andere leveranciers, zei mij de wethouder dat de burgemeester wilde dat bij Vossen zou worden gekocht. In 1942 is in totaal voor ongeveer 1400 gulden door Vossen aan de gemeente geleverd. Zooveel mogelijk werd door ons in

1942 slechts datgene bij Vossen gekocht wat bij Nederlanders niet te krijgen was.”

De auteurs laten het belastende deel van de verklaring in hun boek weg en schrijven: „Ingenieur E. Dubois, hoofd Publieke Werken bij de gemeente, verklaarde op 3 januari 1946 voor de Adviescommissie voor de zuivering dat zijn dienst sinds 1941 alleen datgene had aangekocht wat niet bij andere bedrijven verkrijgbaar was.” (pagina 214)

4. Passages klagers

Zoals Van Grunsven slechts het goede lijkt te kunnen doen, zo benadrukken de auteurs bij zijn tegenstanders (onder wie ondernemer Vincken en officier-fiscaal Doppler) voortdurend het slechte. Veel van de inkleuring van de klagers is gebaseerd op persoonlijke oordelen van de auteurs, maar wordt gepresenteerd als vaststaand feit. Bronnen ontbreken vaak.

Enkele voorbeelden:

De auteurs melden negatieve motieven bij de klagers om Van Grunsven zwart te maken. Een voorbeeld: „Waarom deze klacht? Ook Blankevoort had het eerder aan de stok gehad met Van Grunsven.” (pagina 257). Het niet meer dan een speculatie.

„Doppler piekerde er niet over zich neer te leggen bij een voor Van Grunsven gunstige uitslag.” (pagina 241)

„Doppler dikte de aanklachten aan en stelde de burgemeester in een zo kwaad mogelijk daglicht. (...) Het vergde tijd om zoveel boosaardigheid te formuleren.” (pagina 242)

„De sterk gekleurde informatie van Doppler” (pagina 246), met zijn „vileine beschuldigingen.” (pagina 284)

Doppler is „een stille helper” van Vincken (pagina 241), „zijn pen zat nog altijd vol gif” (pagina 247).

Klager Vincken wordt bijzonder negatief neergezet, vaak gebaseerd op subjectieve veronderstellingen. Zo melden de auteurs: hij is „kennelijk van het type dat bij elke teleurstelling in het leven de schuld bij een ander legt, richtte zijn boosheid zich (...) Van Grunsven. Hij voelde zich tekort gedaan.” (pagina 263) Bronnen voor deze beoordeling worden niet opgevoerd.

Ook wordt stellig geconcludeerd dat sprake was van „een samenzwering” tegen Van Grunsven. „Een samenzwering gebaseerd op rancune. (...) Samen probeerden ze Van Grunsven beentje te lichten.” Opnieuw ontbreken harde bewijzen. Het zijn vooral lichtvaardige conclusies, interpretaties en het opdissen van mogelijke motieven, zoals het feit dat sommige klagers het eerder „aan de stok gehad hadden met Van Grunsven”. Wie zal het zeggen, maar een causaal verband wordt nergens hard gemaakt.

5. Weinig wetenschappelijk

Als Dohmen een tekst uit een rapport inkort tot de essentie of iets om goede journalistieke redenen niet vermeldt, wordt dit weinig wetenschappelijk omschreven als „hij verzwijgt het”. (pagina 270)

Dat er in het zuiveringsdossier van de Bijzondere Rechtspleging geen reactie is terug te vinden op het laatste bericht van officier Doppler aan zijn baas Van Voorst wordt voor de lezer ingekleurd: „Kennelijk vond hij [Van Voorst, jd] het welletjes.” (pagina 250)

De auteurs verwijten Dohmen dat hij hierover schrijft: „Het ontleedmes [dat Doppler bepleit in zijn laatste bericht aan Van Voorst, jd] wordt niet gehanteerd. Waarom dat niet gebeurt, wordt niet duidelijk. Wel staat op het dossier met parketnummer LWL7430 het woord ‘sepot’.”

Terwijl Dohmen dus géén conclusies trekt, omdat daarvoor de documenten ontbreken in het dossier, melden de auteurs: „Hier weigert de auteur [Dohmen, jd] de meest voor de hand liggende verklaring te overwegen: er was gewoon geen strafrechtelijke casus tegen Van Grunsven. De auteur krijgt het niet voor elkaar die conclusie te trekken. Ofschoon hij alles kan weten na zijn onderzoek in de Haagse dossiers wil Dohmen zich er niet bij neerleggen.”

De wetenschappelijke penvoering is hier zoek. Het boek leest bij vlagen dan ook als een hagiografie of een schelmenroman, al naar gelang wie besproken wordt.

Weinig wetenschappelijk is ook het noemen van namen van klagers van wie sommigen met, volgens de auteurs, „op zijn zachts gezegd [een] dubieus oorlogsverleden" hadden en die „een afkeer" hadden van de burgemeester. (pagina 263)

Dat namen van deze klagers worden genoemd, is opmerkelijk. Immers, de auteurs geven toe niet helemaal zeker te zijn van de juistheid: „We melden ze onder voorbehoud en met de kanttekening dat het om meer personen kan gaan". De gulheid waarmee de lezer de mogelijke namen krijgt voorgeschoteld, staat in contrast met een andere plek in het boek. Daar wordt prudent omgaan met de namen van ontslagen politiemensen die zich hadden schuldig gemaakt aan onder meer het aanbrenge van Joden. Hun namen worden (terecht) niet vermeld.

De wijn

De klacht was dat Van Grunsven van een NSB-ondernemer in 1944 „een mand wijn” had geaccepteerd. De zuiveringsadviescommissie schrijft over een „hoeveelheid wijn”. (pagina 221) De auteurs brengen het terug tot een „onnozele klacht” en schrijven dat het ging om „één fles wijn in een korf”. (pagina 221) Elders schrijven de auteurs dat het ging om „één fles wijn” (pagina 84).

Van Voorst schrijft aan Doppler dat hij geen strafzaak ziet – „hoezeer een maatregel van berisping toch zeker op zijn plaats was geweest.” Deze opmerking van Van Voorst

betrof een berisping wegens zijn gedrag. Zowel de zuiveringsadviescommissie als het Centraal Orgaan had, naast de lof, op meerdere punten kritiek op dat gedrag.

De auteurs geven hier ook een eigen invulling aan: „Meer dan de eerder voorgestelde berisping naar aanleiding van het accepteren van wijn, vond Van Voorst tot Voorst het niet waard.” (pagina 247) De auteurs doen alsof het slechts om de wijn ging.

6. Oom Albert

Het boek eindigt met een onderzoek naar Albert den Rooijen, een overleden oom van Joep Dohmen. Hij was in de oorlog burgemeester in Echt, benoemd door de bezetter.

De onderzoekers bekeken ook zijn zuiveringsdossier. Lezende in dit hoofdstuk valt iets op. Getuigenverklaringen over het niet-Duitsvriendelijke gedrag van Den Rooijen als burgemeester worden niet zomaar voor waar aangenomen. Als meerdere getuigen melden dat hij Duitse verordeningen naast zich neergelegd heeft, schrijven de auteurs: „verscheidene Duitse verordeningen zou hij naast zich neer hebben gelegd.” En: „Ook zou hij zich meermaals bij de SiPo (Sicherheitspolizei, jd) en d'Ansembourg hebben moeten verantwoorden.” (pagina 313)

Dit valt op omdat in de hoofdstukken over Van Grunsven getuigenverklaringen (ook als het er maar één is) als vaststaand feit worden gebracht.

De onderzoekers veranderen de aanpak bij Den Rooijen overigens als twee getuigen iets negatiefs over hem zeggen. Dan verdwijnt het gebruik van het voorzichtige ‘zou’ en „stelt men in Echt vast dat hij incapabel is voor die functie en de boel de boel laat.” (pagina 315) Ook dit wordt als vaststaand feit gepresenteerd.

De auteurs doen hier iets wat ze Dohmen onterecht verwijten: selectief shoppen uit de archieven. Feiten die voor Den Rooijen positief zijn, worden geminimaliseerd. Negatieve feiten worden uitvergroot en veralgemeniseerd.

Een voorbeeld is de voor Albert den Rooijen negatieve mening van de commissaris der koningin Van Sonsbeeck en het positieve oordeel van het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel (COZO). Aan het negatieve oordeel van Van Sonsbeeck wijten de auteurs veertig regels. Aan het positieve van het COZO vier regels.

Op pagina 316 van hun boek schrijven de auteurs: „Het Centraal Orgaan op de Zuivering van het Overheidspersoneel (COZO) komt in januari 1946 met een milder advies. Den Rooijens beleid heet in het algemeen goed te zijn geweest, maar onder een verkeerde vlag. Voorgesteld wordt om hem ‘ongevraagd eervol ontslag te verlenen’.

Het COZO is veel uitgebreider en positiever:

Het Centraal Orgaan stelt vast: „Het vertrek van de vorige burgemeester vond Den Rooijen min of meer desertie. Hij aanvaardde het burgemeestersambt alleen om een

NSB'er te weren en de bevolking zo goed mogelijk tegen de Duitse terreur te beschermen. Hij is daar inderdaad in geslaagd. Zijn beleid verdient alle lof. De bevolking is hem in alle kringen daarvoor zeer erkentelijk. (..) Het blijft evenwel fout om den NSB-commissaris achterna te lopen voor een burgemeestersfunctie. Jammer dat hij dit tegen heeft, want een burgemeestersfunctie is hij, naar mijn mening, gelet op zijn houding tijdens de bezetting en zijn capaciteiten overigens wel waard. In Limburg zal hij echter zolang de heer Van Sonsbeeck daar CdK is, weinig kans hebben, want deze overigens soepele bewindsman, bepleit voor den heer Den Rooijen geen enkele clementie."

Conclusie en advies van het COZO: „Dit is een uitzonderingsgeval. (..) De goede gezindheid der bevolking van Echt jegens burgemeester Den Rooyen is verklaarbaar, uit het feit dat men in september 41 uiteraard een NSB'er verwachtte en in plaats daarvan de heer Den Rooijen zich ontpopte als een sportieve jonge burgemeester, bereid tot iedere weerstand jegens den bezetter en volledige medewerking aan de illegaliteit." De prijs voor dit verzet, namelijk het afleggen van de eed in handen van een Duitse commissaris-generaal en de installatie door Marchant in een betrekking waaruit zijn voorganger door de bezetter „werd ontzet, moet te duur worden geacht". Het COZO is dus lovend over de burgemeester die bereid was tot iedere weerstand tegen de bezetter en medewerking gaf aan de illegaliteit. Dat krijgt de lezer niet te lezen. Zoals de lezer ook niet gemeld wordt dat het COZO lovend is over zijn capaciteiten als burgemeester.

De auteurs melden dus wel (pagina 315): „Los van de bedenkingen tegen zijn politieke gezindheid, stelt men in Echt vast dat hij incapabel is voor die functie en de boel de boel laat." Hier wordt als vaststaande feit gemeld dat 'men' in Echt vond dat hij niet capabel was. Dit blijkt gestoeld op uitspraken van twee bewoners, terwijl het uiteindelijke positieve oordeel over 's mans capaciteiten van het COZO niet gemeld wordt.

De auteurs publiceren ook een getuigenis (pagina 318) van een verzetsman over een vermeende fraudezaak in Roermond waarbij Den Rooijen als chef van de distributiedienst betrokken zou zijn geweest. Dossiers hiervan zijn er niet. De verzetsman noemt zelf niet de naam van Den Rooijen, maar heeft het over „de leiding". Ook wordt nog een krantenartikel opgevoerd, waarvan de auteurs schrijven dat dezelfde verzetsman mogelijk de bron is. Tot slot is er nog een boek waarvan de auteurs zelf toegeven dat er „uitglijers" in staan. Hierin wordt gezegd dat „distributiemedewerker De Rooy" op het matje moest komen.

Hoewel de affaire nooit is onderzocht na de oorlog en harde bewijzen ontbreken schrijven de auteurs: „Als de oudere generaties in de familie Dohmen van de criminele achtergrond van Albert den Rooijen geweten hebben, verklaart het waarom zij er steeds de voorkeur aan hebben gegeven om hem dood te zwijgen."

Zonder enige terughoudendheid, die gepast zou zijn bij het ontbreken van harde bewijzen, wordt Albert den Rooijen weggezet als crimineel.

7. Tot slot

Men kan zich afvragen: waarom deze campagne? Heeft het van doen met het verwijt van mij aan de onderzoekers, onder wie de biograaf van Van Grunsven, dat ze zelf nooit eerder de twee zuiveringsdossiers zijn gaan inzien? Ondertussen werd jarenlang het beeld van de onbetwiste oorlogsheld verteld.

In hun boek vermijden de auteurs dit onderwerp. Natuurlijk was het pijnlijk dat biograaf Marcel Put, die zich tijdens zijn lezingen uitgaf als ‘fan van Van Grunsven’, nooit de dossiers was gaan inzien. Ze waren sinds het jaar 2000 publiek toegankelijk. Daarvoor waren ze geheim. De biograaf had dus dertien jaar lang een bezoek kunnen brengen aan het Nationaal Archief om de dossiers van zijn onderzoeksobject te bestuderen. Dat deed hij niet. Ik ging in 2013 voor het eerst kijken.

In hun boek schrijven de auteurs: „Van ‘geheim’ of ‘voor ’t eerst’ is in elk geval geen sprake. Zowel de zuiverings- als strafdossiers zijn al vele tientallen jaren toegankelijk voor gefundeerd onderzoek.” (pagina 269) Een verklaring voor het niet inzien en beschrijven van de dossiers krijgt de lezer niet.

Kritiek hadden biograaf Marcel Put, Fred Cammaert en hun collega’s overigens al op de tien pagina’s over Van Grunsvens zuiveringsprocedure in ‘De geur van kolen’ vóórdat zij aan hun onderzoek begonnen. Dat bleek tijdens de eerste bijeenkomst van de historici, vlak na de publicatie van ‘De geur van kolen’. Degene die mij hiervoor op 9 januari 2014 waarschuwde was emeritus-hoogleraar Henk de Wolf. Hij was aanwezig tijdens die eerste bijeenkomst. Daarna heeft hij afgezien van verdere samenwerking met Put cs. Het was hem, zo vertelde hij, duidelijk dat dit veel meer een eerhersteloperatie van Van Grunsven zou worden dan een zuiver wetenschappelijk onderzoek.

De Wolf, woordelijk over die eerste bijeenkomst: „De afspraak werd gemaakt – Marcel Put had een bond gesloten met de drie – om samen een publicatie voor te bereiden waarin aangetoond wordt dat Marcel van Grunsven wel degelijk een held was, die de Duitsers voortdurend voor de gek hield en van alles bij hen wist te bereiken.” Met wetenschappelijk onderzoek heeft zo’n insteek niets meer te maken.

Gewaarschuwd door De Wolf verzocht ik vóór publicatie van het ‘tegenboek’ Put en Cammaert om de conceptteksten over mij te mogen zien en te corrigeren op eventuele feitelijke onjuistheden. Dat werd geweigerd.

Ik legde mijn concepttekst over de zuivering van de oorlogsburgemeester vóór publicatie overigens wel voor aan de familie Van Grunsven en aan stadshistoricus Roelof Braad, die ook de rest van het boek meelas. Op verzoek van de oudste zoon van Van Grunsven werden enkele wijzigingen aangebracht, ook al vond hij natuurlijk dat zijn vader uiteindelijk nog groot onrecht werd aangedaan.

Vóór ‘De geur van kolen’ was er een ongecompliceerd beeld van de heldhaftige burgemeester in oorlogstijd. Mijn boek – waarin voor het eerst geciteerd wordt uit de twee zuiveringsdossiers – laat zien dat het genuanceerder lag.

Na ‘De geur van kolen’ was er behoefte aan een bredere kijk op de rol van Van Grunsven, de rol van de mijnstad en de verhoudingen met de bezetter. Die bredere kijk is er niet met het boek ‘Eindelijk een echte burgemeester’. Wel wordt met een overdosis aanmerkingen over kleinigheden de tien pagina’s journalistiek verhaal over

de zuivering van Van Grunsven in één keer afgedaan als onzorgvuldig, onvolledig, gekleurd en selectief shoppen in archieven. En dat alles zonder dat ik in de gelegenheid werd gesteld tot correctie van feitelijke onjuistheden.

Waarom schreef ik de passage over Marcel van Grunsven in mijn boek? Niet om hem postuum aan te klagen, laat staan te beweren dat hij 'fout' was. Maar om met feiten die tot dan toe niet onder een groot publiek bekend waren, het eenzijdige beeld van de oorlogsburgemeester bij te kleuren. Ook Van Grunsven moest, onvermijdelijk, compromissen sluiten en uiteindelijk aan de bezetter toegeven (bijvoorbeeld met het ophangen van die bordjes 'Verboden voor Joden'), wat hem na de oorlog op deze aanklachten kwam te staan. Waarvan, zoals ik ook vermeld, het grootste deel ongegrond werd verklaard en uiteindelijk alleen die korf wijn overbleef die hij van een NSB'er niet had mogen aannemen.

Wat een breder boek over Van Grunsven en Heerlen in oorlogstijd had kunnen zijn, wordt overschaduwd door de jacht op een journalist. Daarbij is de plek van bijkans elke komma geanalyseerd, zijn al zijn uitspraken in kranten en radioprogramma's doorgelicht en wordt ongevraagd zijn correspondentie gepubliceerd. Door de slordigheden, het ontbreken van belangrijke verwijznoten, het subjectieve taalgebruik en de onjuistheden, is dit boek geen onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. In hun verdediging van de oorlogsburgemeester is de balans is doorgeslagen waardoor dit 'tegenboek' iets van een afrekening kreeg. En dat is precies waarvoor Henk de Wolf mij op 9 januari waarschuwde.